

**Корнієнко І. В.**

*аспірантка 3-го курсу навчання кафедри історії держави і права  
Національного університету «Одеська юридична академія»*

## **ВАСЬКОВСЬКИЙ Є. В. ПРО ОПТИМІЗАЦІЮ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ**

Науковий та практичний досвід Євгена володимировича васьковського є безцінним у сфері адвокатської діяльності та організації адвокатури як інструменту захисту цивільних прав. саме адвокатська діяльність стала першим професійним заняттям Є. в. васьковського після закінчення юридичного факультету Новоросійського університету. Займаючись адвокатською практикою в одесі, Є. в. васьковський на її основі створив разом із своїм однокурсником а. а. Бугасвським практичний посібник «типові цивільні справи». водночас він досліджував теоретичні проблеми організації та практики адвокатури.

історико-правові аспекти адвокатури, проблематика її сучасного стану та оцінки перспектив її розвитку знайшли своє відображення у брошурі «майбутнє нашої адвокатури» та у двотомній монографії «організація адвокатури».

у своїй роботі «організація адвокатури» Є. в. васьковський писав про те, що російський адвокат за родом своїх занять не є правозахисником, а швидше виконує роль представника у справах своїх клієнтів.

окрім зазначеного, Є. в. васьковський зауважував, що в інтересах правосуддя надзвичайно важливо, щоб адвокати, виступаючи на суді захисниками сторін, не зловживали своїми знаннями, а прискорювали здійснення правосуддя, були не ворогами, а союзниками суду. іншими словами, держава повинна забезпечити діяльність адвокатів такими умовами, такою організацією, яка запобігла б можливості зловживань з їх сторони і в той же час гарантувала б сумлінність і знання.

Є. в. васьковський розрізняв розуміння адвоката як правозаступника, і як уповноваженого від суспільства. Функції адвоката він розглядав в двох аспектах, а саме як консультування та судовий захист. консультування розглядалось ним як таке, що не має владних повноважень і не може підлягати кримінальному переслідуванню,

за винятком тих порад, що спонукають клієнта до вчинення злочину, чи такої дії, що завдала б клієнту матеріальних збитків.

як правозаступник адвокат розглядався ученим у якості учасника кримінального процесу, а не приватної особи. у свою чергу, як «уповноважений суспільства» в цивільному процесі, адвокат виступав як приватна особа. адвокат у цивільному процесі сприймався як приватна особа, тоді як у кримінальному процесі він виконував свій службовий обов'язок. отже, йшлося про службовий обов'язок адвоката в кримінальному процесі та суспільний (громадський) – у цивільному процесі.

слід відзначити, що Є. в. васьковський надав визначення «адвокатури» у вузькому і у широкому розумінні цього слова. у вузькому розумінні цього слова адвокатурою є правозаступництво як протилежність судового представництва. у широкому розумінні слова, під адвокатурою слід розуміти професійну діяльність, що полягає у веденні на суді чужих справ, тобто правозаступництво разом з судовим представництвом.

у другому томі «організації адвокатури» Є. в. васьковський досліджував принципи організації адвокатури, юридичну природу адвокатури та задачі організації її діяльності. вчений намагався визначити перспективи розвитку адвокатури під час захисту приватних прав та інтересів у цивільному судочинстві. відповідно, автором було розглянуто наступні питання: свобода адвокатської діяльності, внутрішня організація адвокатури, гонорар та інші питання.

окремим питанням Є. в. васьковський виносить реформування адвокатури в російській імперії. вчений був впевнений в тому, що організація російської адвокатури у ХІХ столітті потребувала не удосконалення, а проведення корінного реформування. автор вважав, що фундаментом реформи адвокатської діяльності в російській імперії можуть стати п'ять принципів, які панують в англо-французькій системі, і які були визнані ним необхідними

елементами правильної організації адвокатури: відносна свобода професії, станове самоуправління, зв'язок з суддівським корпусом, відносна безоплатність та відокремлення правозаступництва від судового представництва. Зроблений ним аналіз реформи російської адвокатури, що мала відбутися в той час на території російської імперії доводив, що жодний підхід, який пропонує майбутня реформа, не зможе змінити та покращити стан російської адвока-

тури. учений мріяв про таку організацію професійної діяльності адвокатів, яка давала б можливість здійснювати їм їх високу місію.

На думку Є. в. васьковського, в ідеальному випадку адвокатура мала бути організована як громадська служба, за аналогією з державною службою. адвокат служить суспільству подібно до того, як судді і прокурори – державі, а, отже, поряд з чинами прокуратури та судової магістратури, мав би бути створений персонал громадської адвокатури з тією тільки різницею, що призначення, контроль, утримання, нагорода і підвищення чинів адвокатури залежали б не від держави, а від суспільства. але суспільство не веде самостійного, незалежного від держави юридичного існування, а тому і не в змозі дати адвокатурі аналогічного устрою. Незалежність від клієнтів та суду й рівноправність з прокуратурою – ось основні риси організації адвокатури у вигляді громадської служби. Засобом досягнення такої досконалої організації Є. в. васьковський уважав підвищення надання адвокатській професії рангу корпорації. тільки самоврядування гарантує адвокатурі необхідну їй незалежність від судів і адміністрації в тому сенсі, що єдиним безпосереднім начальством над нею служать її виборні органи, і що дисциплінарним судом є суд товаришів по професії.

Ще одним ключовим моментом організації адвокатури, на думку Є. в. васьковського, має бути формалізований законодавчими приписами постійний зв'язок адвокатури та суддівського корпусу, в якому за вихідцями з адвокатури слід зарезервувати не менше чверті місць.

таким чином, у наукових працях видатного вченого-правознавця, практикуючого адвоката Євгена володимировича васьковського присутнє історико-правове обґрунтування організації адвокатури як правового інституту та як інструменту захисту цивільних прав. саме Є. в. васьковський, в цілому, відобразив цілу епоху, протиставляючи адвокатуру прокуратурі та суду, наголошуючи, при цьому про важливе суспільне значення адвокатури.